

# Poznámky z letniční perspektivy ke dvěma článkům z ThV

Teologie | 22.2.2018 @ 21.10

V kratičkém výstupu na teologickém networku evangelikálního fóra jsem dnes měl za úkol shrnout dva články z časopisu *Theologia Vitae* 5/2 (2015). Ze dvou níže uvedených jsem se nakonec stihl pověnovat pouze prvnímu a okomentovat ho z letniční perspektivy. Následná diskuse byla nicméně i tak podnětná. Vybranými články jsou:

1. BEŇA, David, 2015. Autorita duchovního v pohledu reformace: Sumarizující přehled. *Theologia Vitae*. 5(2).
2. ČERNÝ, Pavel, 2015. Autorita kazatele a její vykonávání. *Theologia Vitae*. 5(2).



## BEŇA, David, 2015. Autorita duchovního v pohledu reformace: Sumarizující přehled.

### 1. Základy autority duchovního

- Beňa cituje Augsburské vyznání (Melanchthon, 1530 po Kr.), dle něž jsou svátosti „nástroji (lat. instrumenta), jimiž k člověku přichází Duch svatý“. Je to proto, že „**slovem a svátostmi** jako prostředky přichází dar Ducha svatého, který v těch, kteří slyší evangelium, působí víru, kde a kdy se líbí Bohu“. Tím, kdo slovem slouží a svátosti udílí, je farář.<sup>1</sup>
- Druhé helvétské vyznání (Bulinger, 1566 po Kr.) se orientuje více na věci kompetenční, když říká, že „**Původ, zřízení a úřad** [lat. functio] služebníků jest tedy velmi staré zřízení [lat. ordinatio] a **od samého Boha**, nikoli nové nebo lidské. Bůh by si ovšem mohl shromažďovat z lidí církev bezprostředně svou mocí, chtěl však raději jednat s lidmi skrze služebnost vykonávanou lidmi. Je proto třeba hledět na služebníky, ne jako by jimi byli toliko za sebe, ale jako na služebníky Boží, neboť skrze ně působí Bůh spásu lidí.“<sup>2</sup>
- Dle Aug. i 2. helv. vyznání musí být osoba duchovního řádně povolána, dle 2. helv. ordinována veřejnou modlitbou se vzkládáním rukou. Sloužící bez řádné ordinace jsou postaveni mimo hru.

### 2. Úkoly duchovního

- Funkce duchovní služby se od světské dle Augsburského vyznání zásadně liší, a to co do nástrojů i cílů. Duchovní používá meč slova lidem ke spáse, světská služba používá meč pro udržení pořádku.
- Helvétské vyznání zdůrazňuje rozdíl mezi Kristovým panováním a úřední mocí duchovních pracovníků.<sup>3</sup>
- Zatímco však Augsburské vyznání vidí kněžství všech věřících a farářskou službu v rámci jedné kontinuity, neboť sbor volí faráře, Druhé helvétské vyznání zde spatřuje rozdíl. Ordinovaný služebník zde „sice řídí [lat. gubernant] církev Boží, avšak konají v ní vše tak, jak předepsal Pán svým slovem“, je pouze správcem a kněžství všech věřících neztělesňuje.<sup>4</sup>
- Farář je dle Augsburského vyznání pověřen úkolem kázat evangelium a vysluhovat svátosti. Je zde také služba zpovědi, při níž farář disponuje „mocí klíčů“, když v souladu s evangeliem prohlásí hříšníka za spravedlivého, což se stane základem hříšnickovy ospravedlňující víry.<sup>5</sup>
- Dle Druhého helvétského vyznání ušní zpověď nemá biblický základ a spadá pouze do sféry osobního vztahu s Bohem, popř. do liturgického celosborového vyznávání.

### 3. Biblická argumentace

- Zde se Beňa odvolává na švýcarského teologa Paula Bernharda Rothena, který ve svém díle čerpá z a v kritický dialog uvádí myšlenky Michela Foucaulta, jak je představuje Foucaultova kniha *Security, Territory, Population* (např. Palgrave Macmillan, 2009).
- Dle Foucaulta je kněz „ne předně učitelem, vládcem či vychovatelem, nýbrž spíše ‚správcem svědomí‘“, či snad lépe: správcem duší. Těžiště církevní moci se tak nachází ve zpovědnici, kde pastýř udílí ovci individuálně koncipované vedení v každodenních situacích.<sup>6</sup>
- Reformní hnutí se snažila z tohoto vlivu se vymanit s tím, že udělit rozhřešení a říkat pravdu o mé spáse smím pouze „já sám; hodní kněží; kněží, které jsme si zvolili; naše komunita jako celek; Písmo samotné atp.“<sup>2</sup> Reformace je pak dle Foucaulta „nejradikálnější z těchto revolt, [...] neboť v sobě všechny zmíněné pastorální revolty integruje a pastorální moc tak dekonstruuje a zároveň – v nových kolejích – v posledku posiluje.“<sup>8</sup> [Pozn.: Kterak toto Foucault myslí Beňa ani s pomocí Rothena neupřesňuje.]
- Dle Rothena je Foucaultova analýza příliš reduktivní. Pastorát nespočívá pouze v otázce moci. Uznává nicméně, že Reformace se postavila proti svévolnému výkladu selekce veršů, jimiž jsou zejména Mt 16,15–19; Mt 18,15–20; J 20,21–23.
- Rothen poukazuje na to, jak Reformace tradiční katolický výklad těchto pasáží zproblematizovala. V Mt 16 je těžištěm autority nikoli osoba Petra, ale pravda jeho vyznání, čili dogma. V Mt 18 nejde o hierarchickou kázeň, ale o bratrské jednání, čili o etiku.
- Zde navazuje Druhé helvetské vyznání, dle něž kazatel není správcem svědomí, není zpovědníkem, ale kazatelem Božího odpuštění. „Evangelický duchovní“, píše Beňa, „se takřkajíc přesouvá z Mt 18, ze zpovědnice, do Mt 16, na kazatelnu: **z osobní péče o každého jednoho křesťana do role vykladače petrovského vyznání**, do ‚úřadu‘ kazatele a učitele všech.“ Jinak řečeno: Jediná moc a jediný mandát reformovaného kazatele pochází z jeho petrovského vyznání a pouze v něm spočívá.
- Augsburgské vyznání sice zachovává zpovědní praxi dle Mt 16 a J 20, klade však důraz na vzájemnou pastorační odpovědnost dle Mt 18 a tím „petrovské klíče“ dává do ruky celé komunitě. Zapovídá také rozsuzování svědomí zvnějšku, čímž efektivně zabraňuje původní zpovědní praxi.

## Poznámky z letniční perspektivy

Autorita se přesouvá ze zpovědnice za kazatelnu. Tam je nově její těžiště. V protestantismu vidíme, že kázání je nejdůležitější „svátostí“, neboť tam se káže svaté Boží slovo, tj. evangelium. V čem ale spočívá autorita kázání? Nelze snad podobně jako v případě zpovědnice hovořit o kazatelně foucaultovskými termíny? To jistě lze.

Andrew Davies, bývalý ředitel postgraduálních studií na Mattersey Hall a v současnosti profesor teologie a religionistiky v Birminghamu ve svém článku z roku 2007 upozorňuje na případ, kdy se foucaultovskou souvislostí učení a moci vyznačuje sám biblický text.<sup>2</sup> Tím textem je Marek 1,21–28, který v ČSP zní:

21 I vešli do Kafarnaum. Hned v sobotu vstoupil do synagogy a učil.

22 Byli ohromeni jeho vyučováním, neboť je učil jako ten, kdo má **pravomoc** [ὡς ἔξουσίαν ἔχων], a ne jako učitelé Zákona.

23 V jejich synagoze byl právě člověk s nečistým duchem. Vykřikl:

24 „Co je ti po nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zničit? Znáš tě, vím, kdo jsi: Ten Svatý Boží.“

25 Ježíš mu pohrozil: „Umlkni a vyjdi z něho.“

26 A ten nečistý duch jím zalomcoval, zvolal silným hlasem a vyšel z něho.

27 Všichni užasli, takže se dohadovali mezi sebou, říkajíce: „Co to je? **Nové učení! S pravomocí dokonce přikazuje** [κατ'ἐξουσίαν ... ἐπιτάσσει] nečistým duchům, a poslouchají ho!“

28 A pověst o něm se hned rozšířila všude po celém okolí Galileje.

Davies upozorňuje, že Ježíš neměl automatické právo kázat v synagoze z titulu svého úřadu. Byl to cestující rabín. Nestála za ním reformační vyznání s jejich dogmatickým podtextem. Právě naopak: Ježíš zde systém autority obchází, neboť jeho učení má moc, avšak jinou, než mají „ordinovaní“ učitelé Zákona (v. 22). Autorita Ježíšova „nového učení“ (v. 27) se stupňuje, neboť nejprve ho poslouchají lidé, pak démoni a pak se pověst o něm šíří do celého okolí.

Davies chce z tohoto textu vyjít, ale ne tak, jak by to učinili jiné odnože letničních, např. již zmíněné Hnutí víry. Chce obejít autoritu veskrze modernistické historicko-kritické exegeze, která vždy přichází s autoritativním, leč často irelevantním

výkladem. Davies chce toto změnit. Mými vlastními slovy: Číst Lukáše očima chudých (Lk 4,18; 6,20; 7,22), číst Exodus s utiskovanými, číst Bibli očima žen, barevných, homosexuálů a jiných. Není tajemstvím, že průměrný charismatický křesťan je dnes pologramotná teenagerka snědé pleti z globálního Jihu. Je naše učení relevantní pro její situaci, nebo jsme, jak nás Davies popichuje, spíše odborníky na intelektuální historii 19. století?

Davies chce přenést autoritu z kazatelny do lavic. Tím dojde k snížení autority kazatele, jakou by mu světovala výše zmíněná vyznání, neboť jeho kázání by náhle bylo prověřováno komunitou posluchačstva. Dospělo by se tím ale k daleko autentičtějšímu pojetí autority, které je tak jako u Marka rozeznáváno posluchači. On to totiž vlastně nebyl Ježíš, kdo onu „církevní“ autoritu obešel. Byla to komunita jeho posluchačů, která jeho autoritu rozeznala. V tomto smyslu je Mk 1,21–28 nejen návodem pro odvážný letniční exorcismus, ale také návodem pro letniční pojetí autority, které počítá s komunitou věřících ke svému rozeznání.

Otázka 1: Adresuje naše vyučování a kázání situaci lidí?

Otázka 2: Kde spočívá autorita kazatele či učitele? Za katedrou či kazatelnou? Ve zpovědnici? V povolání? V oficiálním jmenování? V hierarchii delegované autority? V lavicích? Nebo ještě někde jinde?

## ČERNÝ, Pavel, 2015. Autorita kazatele a její vykonávání.

### 1. Nástrahy vykonávání autority v církvi

- Černý rozlišuje mezi přirozenou autoritou a autoritou z titulu úřadu. Chce varovat před nelegitimním užitím autority. Upozorňuje také na módní vlny, kdy pastoři menších sborů čtou rady pastorů megasborů, které jim nejsou příliš co platné. Spolu s Volkerem Kesslerem tedy útočí na (1) ignoraci kulturního vlivu a (2) asimilaci či pokřtění sekulárních teorií řízení.<sup>10</sup>

### 2. Kulturní vliv a vykonávání autority

- Politický systém, v němž žijeme, ovlivňuje naše pojetí normálnosti uplatňování autority.<sup>11</sup>

### 3. Dvě velké pasti

- Obecným rizikem při odvozování biblických principů vůdcovství je eisegetická snaha vidět v Bibli vlastní, avšak kulturně či jinak podmíněnou představu. V Asii a v Rusku je například důraz položen na autoritu pastora. Na Západě je zase trendem spatřovat v Bibli sekulární manažerské principy.
- Kouzelným slovíčkem pro validaci vedoucího v církvi bývá „vize“. Každý ji chce mít, každý chce usilovat o „transforming leadership“, což je ovšem veskrze sekulární managementový pojem. Černý uznává, že v Bibli se píše o vizích. Tyto však byly součástí zjeveného Božího plánu pro Boží lid. Nešlo o vize stran početního růstu, stavebních projektů a zavádění modelů církevní správy.
- Černý pokládá za nešťastné, vyžaduje-li se poslušnost vizi autoritativně. „Praha je plná zraněných lidí, kteří se zklamali v jednotlivých sborech, staršovstvech či duchovních, protože jim s autoritou neomylnosti bylo něco vnucováno.“<sup>12</sup>
- V Novém zákoně vskutku vidíme příklady vizí a přesvědčení (např. Sk 10,10–17; Sk 22,21), ty se však nepodobají vizím o početním růstu či zakládání sborů.

### 4. Co tedy můžeme pro 21. století podtrhnout a doporučit?

- Černý apeluje na Mk 10,42nn a na novozákonní princip sloužícího vůdce. Upozorňuje, že moc je vždy zneužitelná a i pojistky proti zneužití mohou být s dobrými úmysly obcházeny. Demokracie přeci někdy „trvá příliš dlouho“.<sup>13</sup>
- Ordinovaný služebník by měl dle Černého být i učitel (Ef 4,11), protože by měl znát Bibli a měl by být schopen ji vykládat. „Je velmi zlé, když se místo zkoumání souladu mezi zvěstí a Písmem po vzoru Židů v synagoze v Beroji (Sk 17,11) objeví nadřazenost, nadutost, domnělá neomylnost.“<sup>14</sup>
- Pastor nesmí překračovat limity svého mandátu a očerňovat lidi ze vzpoury, pokud jde o věci banálního rozhodnutí. Namísto demonstrace moci má čerpat z pavlovského paradoxu „moci ve slabosti“ (1Kor 1,18–2,5).

### 5. Zacházet s druhými s respektem – praktikování a udržování autority

- Zde Černý apeluje na Pavlovy instrukce Timoteovi v 1Tm 4,12–5,5. Timoteus má (1) dát pozor sám na sebe, (2) předčítat, kázat, zvěstovat, (3) užívat svůj duchovní dar, (4) ukazovat svůj pokrok, (5) dávat pozor na své jednání a (6) dát do pořádku své vztahy.

- V Mt 20,20–27 vidí Černý „pohanský virus“, jehož hostitel chce pro sebe či pro své blízké zajistit výnosné trafiky. Tento virus se snadno rozšíří i mezi dnešní křesťanské vedoucí, takže mnozí z nich chtějí namísto biblického přístupu studovat sekulární leadership.<sup>15</sup>

## 6. Biblické vykonávání autority: závěr

# Poznámky z letniční perspektivy

Tento článek je možno pouze s radostí kvitovat a souhlasit s ním. Jeho závěry silně rezonují s mým vlastním názorem na uplatňování autority v místním sboru a jeho pozorování se víceméně shodují s mými. Za zvláště pozoruhodné pokládám zjištění, že pojetí autority v církvi je často kulturně podmíněné. Jelikož jde o téma, pro jehož studium by zvláště Apoštolská církev byla nesmírně bohatým polem k výzkumu, musím poněkud krotit své nadšení a z pozice mladého, leč dlouholetého člena AC stať br. Černého okomentovat.

Br. Černý ve svém článku spíše negativně komentuje dvě věci: (1) za první autoritářství a (2) za druhé manažerské vůdcovství. Oba tyto přístupy k autoritě se podle něj snadno odchýlí od biblického standardu, a to buď proto, že důrazem na autoritu nevedou po způsobu Kristově, tj. služebnicky, nebo proto, že svou nebiblickou manažerskou vizí znásilňují svobodu víry a uctívání svěřených duší. V souvislosti s „manažerismem“ br. Černý cituje pastora AC Ústí nad Labem Štěpána Hlavsu a Aleše France, který byl před 10 lety z AC odejit, ale do té doby (a ještě více od té doby :-)) se aktivně podílel na výzkumu v oblasti českého pentekostalismu. (Ostatně vizte jeho stránky <http://www.apologet.cz>.) Z tohoto by mohlo vyplynout, že manažerismus je silným problémem právě v AC. A on vskutku je!

Zároveň je však potřeba podotknout, že AC v minulosti silně trpěla a místy až dodnes trpí tzv. učením o delegované autoritě. Toto učení říká, že místní sbor musí zformovat přísnou pyramidální hierarchii, kde na špici stojí jediný pastor, jemuž jsou všichni ve sboru hierarchicky podřízeni. (Tento model je zvláště patrný na tzv. skupinkovém sboru, jehož ideálem je praktické odříznutí staršovstva tím, že pastor je vedoucím vedoucích skupinek a tím prakticky samojedinou autoritou všech.) Učení o delegované autoritě se v AC uchytilo zvláště pod vlivem Watchmana Nee a Dereka Prince. Nee ani Prince nejsou klasičtí letniční, v provinčním letničním prostředí se však těší nesmírné oblibě. Nee ve své knize Duchovní autorita [Spiritual Authority] například píše:

Bůh je zdrojem všech autorit ve vesmíru. A jelikož jsou všechny autority Jím ustanoveny, pak všechny autority jsou Jím delegovány a reprezentují Jeho autoritu. Bůh sám ustanovil systém autority, aby zjevil sám sebe. Kdekoli se lidé setkávají s autoritou, setkávají se s Bohem. Pro lidi je možné, aby přišli do Jeho přítomnosti, avšak i mimo Jeho přítomnost se s Ním mohou setkat skrze Jeho autoritu.

[...]

Ti, kdo jsou Bohem ustanoveni, mají namísto Něj vykonávat autoritu. Jelikož jsou všechny autority ordinovány a ustanoveny Bohem, mají se poslouchat. Pokud bychom se opravdu naučili poslouchat Boha, neměli bychom problém rozpoznat, na kom autorita spočívá. Ale pokud známe pouze přímou Boží autoritu, můžeme tím narušit více než polovinu Jeho autority. Na kolika lidech rozeznáváme Boží autoritu? Máme mít možnost volby mezi přímou Boží autoritou a delegovanou autoritou? Ne, **musíme se podřídit delegované autoritě i přímé autoritě**, neboť „není autority, leč od Boha“.<sup>16</sup>

Jinak řečeno: Boží autorita je delegována, v Neeho podání pak obzvláště jasně vedoucím v církvi. Odmítnout svou neposlušností autoritativní rozhodnutí těchto vedoucích je totéž, co neposlušat Boha, neboť je to Boží autorita, která na nich spočívá. Nee jde samozřejmě dále a zdůrazňuje, že autorita bude skládat počet ze svých rozhodnutí, trvá však na tom, že křesťan je povinen Boží autoritu na církevních vedoucích rozeznat.

Abychom pochopili akutní závažnost tohoto učení, musíme si připomenout, co je to „teleologické suspendování etiky“. Tímto kierkegaardovským pojmem se označuje okamžik, kdy věřící jedná nelogicky, neeticky či nemorálně a proti svému svědomí, protože věří, že to po něm chce Bůh. Kierkegaard tento princip ilustruje na starozákonním příběhu, v němž měl Abraham obětovat Izáka. Jestliže je totiž autorita vedoucího tatáž, jako ta Boží, ano ta, která poslala Abrahama na horu Mória, pak i vedoucí v církvi může, je-li na něm rozeznána delegovaná autorita, přikazovat svým podřízeným věci, které se přiči jejich svědomí.

O vývoji učení o delegované autoritě se podrobněji dočtete v kapitole z Dějin Apoštolské církve od Aleše France.<sup>17</sup> Podle mého názoru bylo autoritářství v AC nastoleno právě v rámci kulturního podmínění. Nesmíme zapomenout, že AC byla na

rozdíl od některých jiných církví v době totality stavěna zcela mimo zákon. Potřeba rychlého rozhodování a tajné koordinace služby církve pak svěřila moc do rukou pastorů. S autoritou, kterou tito vysoce obětaví bratři měli, vyvstala i potřeba její teologické reflexe. Šlo však o věc akutní potřeby, ne o věc systematického teologizování na bezpečné švýcarské půdě.

Nyní však zpět ke článku br. Černého. Jak jsem předeslal, z článku vyplývá, že manažerismus je problémem právě v AC. A vskutku, řada pastorů se spíše než v klasických zavedených a rostoucích denominacích shlíží v megasborech, spíše než po teologickém vzdělávání šilhají po MBA, spíše než teologická fóra je lákají přednášky o vůdcovství a spíše než kvalita katecheze je láká brutto roční obrat jejich sboru, čili kolik mají v neděli návštěvníků. Nešvary, které to přináší, popisuje br. Černý v článku, popř. jím citované zdroje. Zcela **pozoruhodné** v interní situaci AC však je, že skupiny, které ujíždí na módní vlně manažerismu, nezastávají učení o delegované autoritě a ti, kdo ho zastávají, neujíždějí na manažerismu, neboť často kladou důraz na „učednictví“, tj. důkladnou katechezi, byť na nízké intelektuální úrovni. Tyto dva proudy jsou jako olej a voda. Nedávno dokonce došlo k migraci členů AC v rámci jejích oblastí, a to zpod sféry, kde silně přetrvává učení o delegované autoritě do sféry, kde převládá manažerismus a „megasborismus“.

Kdybych tedy psal podobný článek já ze své subjektivní perspektivy, pak bych ve článku manažerismus a autoritářství oddělil. Bylo by samozřejmě zajímavé sledovat, v jakých ohledech se étos těchto dvou nešvarů prolíná a v jakých se odlišuje. Za zásadní rozdíl pokládám to, že zatímco manažerismus se o lidi příliš nestará, autoritářství se o ně stará až příliš.

Otázka 3: Komu Bůh propůjčuje svou autoritu?

Otázka 4: Jaké jsou korelace autoritářství a manažerského vůdcovství v církvi?

## Odkazy

1 Beňa, 140–1; Zde i v každém následujícím případě je zvýraznění přidáno.

2 Beňa, 141

3 Beňa, 142

4 Beňa, 143

5 Beňa, 144

6 Beňa, 145

7 Beňa, 146

8 Beňa, 146

9 DAVIES, Andrew, 2007. A New Teaching without Authority: Preaching the Bible in Postmodernity. *Journal of the European Pentecostal Theological Association* [online]. **27**(2), 161–171. ISSN 1812–4461, 2224–7963. Dostupné z: [10.1179/jep.2007.27.2.007](http://10.1179/jep.2007.27.2.007)

10 Černý, 153

11 Černý, 154

12 Černý, 155

13 Černý, 157

14 Černý, 158

15 Černý, 161

16 NEE, Watchman, 2014. *Spiritual Authority*. New York: Christian Fellowship Publishers, Inc. Str. 67–8 (ebook). Vlastní překlad autora.

17 FRANC, Aleš, 2017. Dějiny Apoštolské církve – 1. díl: 1989 – 1997: Vývoj učení o delegované autoritě. *Biblická apologetika* [online]. Dostupné z: <http://www.apologet.cz/?...>

---

<https://selah.cz/teologie/poznamky-teologicky-network-evangelikalni-forum/>